

Jef Van den Broeck pleit voor een fundamenteel onderscheid tussen ruimtelijk beleid aan de ene kant en (geïntegreerd) vergunningen- en handhavingsbeleid en claimbeleid aan de andere kant. Hij roept op tot het creëren van een geschikt en apart instrumentarium voor het realiseren van beide doelstellingen.

Door te voorzien in te grote woonzones is de ruimte voor voortgaande stedelijke uitdijing gecreëerd.

[FOTO: REPORTERS | MICHEL GOUVERNEUR]

Een schizofrene wet

Jef Van den Broeck emeritus hoogleraar KU Leuven

In de principes die aan de basis liggen van de wet op de Stedenbouw van 1962 en de manier waarop die tot stand kwam, zit het schizofrene karakter ingebouwd. In het eerste artikel van de wet wordt de inrichtingskwaliteit van de ruimte als doelstelling naar voren geschoven: ‘De ordening van een gemeente moet worden bekeken en ontworpen vanuit een drievoudig oogpunt, esthetisch, sociaal en economisch en met het doel ‘s lands natuurschoon ongeschonden te bewaren’. Maar alle andere principes en artikels zijn overwegend procedureel en gericht op de rechtszekerheid van de burger. Dat is te begrijpen als men de samenstelling van de ‘Gemengde Commissie voor de Stedenbouw’ bekijkt: onder de leden bevond zich niet één stedenbouwkundige (Vermeersch, ca. 1984). De wet groeide dan ook uit tot een juridisch kader voor het vergunningenbeleid. Dat staat haaks op het - nooit goedgekeurde - wetsvoorstel Vinck jr. en consorten (1954), waarin een sterk inhoudelijk engagement tot uiting kwam en dat getuigde van inzicht in het noodzakelijke dynamische en procesmatige karakter van planning.

De uitvoerders van de wet - zowel de ontwerpers van de streekstudies, gewestplannen en de gemeentelijke plannen als de bevoegde administratie en beleidsverantwoordelijken - werden uiteraard met die dubbelzinnigheid geconfronteerd. De enen zagen de wet als een middel om ruimtelijke kwaliteit te realiseren, anderen om burenruzies te beslechten, om rechtszekerheid te garanderen of politiek dienstbetoon (en corruptie) te voorkomen. Nog anderen hoopten vooral ruimtelijke claims af te dwingen. De ontwerpers van de wet hadden daarenboven geen zicht op inhoud en vorm van het nieuwe uitvoeringsinstrumentarium.

Gemeentebesturen, (groot-)grondeigenaars, verkavelaars, architecten en landmeters wisten van meet af aan welke mogelijkheden de wet bood. Op een informatievergadering in 1962 over inhoud en betekenis van de wet - waarop ik als student aanwezig was - waren ze aandachtige toehoorders. Ze hadden snel door dat het verkavelingsplan het instrument was om op korte termijn op legale wijze bouwgrond te creëren. De beoogde en ingebouwde hiërarchie van ➔

‘Wij moeten streven naar instrumenten die verandering mogelijk maken’